

2.7.2002

Eriävä mielipide METSO-toimikunnan mietintöön

Toimintaohjelma on riittämätön suhteessa toimikunnan tehtävään ja suojelubiologisen tiedon osoittamaan suojelutarpeeseen. Nykyinen toimintaohjelma ei myöskään varmista Kansallisen metsäohjelman tasapainoista toteuttamista. Toimikunnan esitystä tulee täydentää merkittävästi toimenpiteiden, aikataulun ja rahoituksen osalta.

METSO Kansallisen metsäohjelman tasapainottavana osana

Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 1999 Kansallisen metsäohjelman 2010 (KMO). Ohjelmalla tavoitellaan huomattavaa lisäystä hakkuumäärissä ja valtion tuessa metsätaloudelle vuosina 2000 - 2010. KMO:n ympäristövaikutusten arvioinnin mukaan lisähakkuut kohdistuvat erityisesti Etelä-Suomeen, missä suojelutilanne on jo ennestään merkittävästi huonompi kuin Pohjois-Suomessa. Hakkuut lisääntyvät erityisesti suojelun kannalta tärkeissä vanhoissa kuusivaltaisissa metsissä.

Kansallisen metsäohjelman yhteydessä päätettiin, että "kartoituksen pohjalta laaditaan lähivuosien aikana Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lounais-Lapin metsiensuojelun tavoite-, rahoitus- ja toimintaohjelma, joka käynnistetään ohjelman valmistuttua." KMO:ssa päätettiin myös, että työryhmässä laadittavan Etelä-Suomen metsiensuojeluohjelman rahoitustarve ja rahoitustavat selvitetään ohjelmaa laadittaessa. Lisäksi sovittiin, että KMO:aa tulee toteuttaa tasapainoisesti, ja että "mikäli ohjelman jokin osa ei toteudu suunnitellulla tavalla, tulee koko ohjelmaa tarkistaa vastaavasti".

Suojelutarve on kiistaton

Laajapohjainen asiantuntijatyöryhmä laati poikkeuksellisen perusteellisen arvion Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelutarpeesta vuonna 2000. Tässä yksimielisessä ns. ESSU-mietinnössä todettiin kaikkien metsäisten luontotyyppien tarvitsevan lisäsuojelua. Vuonna 2001 valmistunut kolmas ja edellisiä huomattavasti perusteellisempi uhanalaisten eliölajien arviointi osoitti, että lähes puolet (43%) Suomen uhanalaisista eliölajeista elää ensisijaisesti metsissä. Uusin tutkimustieto osoittaa kiistatta, että muutokset talousmetsien käsittelyssä, vaikka ovatkin oikeansuuntaisia, eivät turvaa uhanalaisten lajien pitkäaikaista esiintymistä. Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien nykyinen suojeluaste on niin alhainen, noin 1,1 % metsämaasta, että suotuisan suojelun tasoa ei voida saavuttaa ilman suojelualueiden mittavaa lisäystä.

METSO-toimikunnan päätehtävä oli "esittää määrälliset ja ajalliset tavoitteet toimenpiteille, joilla Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan alueen metsien suojelutilannetta parannetaan metsien luontotyyppien ja eliölajien suotuisan suojelun tason säilyttämiseksi tai palauttamiseksi." Tässä perustehtävässä METSO-toimikunta on epäonnistunut.

Vakavin puute on, että toimintaohjelma ei sisällä esitystä metsäisten luontotyyppien suojeluohjelman valmistelun käynnistämiseksi. Toimintaohjelma siirtää jopa päätöksen suojeluohjelman tarpeesta vuoteen 2007. Toimenpiteiden lykkääminen johtaa edelleen heikenevään suojelutilanteeseen, jonka korjaaminen myöhemmin tulee entistäkin kalliimmaksi. Suojeluohjelman suunnittelun lykkääntyminen vuoteen 2007 vie pohjan valtioneuvoston edellyttämältä Kansallisen metsäohjelman tasapainoiselta toteuttamiselta.

Toimikunnan esittämät, vuosina 2003-2007 toteutettavat vaatimattomat hankkeet eivät poista ESSU-mietinnössä osoitettua suojelun tarvetta. Lisäksi toimenpiteet ajoittuvat suurelta osin KMO-kauden loppuun ja jopa sen jälkeiseen aikaan. Samaan aikaan metsätaloustoimia aiotaan KMO-toimikaudella tukea budjettivaroista yli 500 miljoonalla eurolla. Tätä ei voi pitää Kansallisen metsäohjelman tasapainoisena toteuttamisena. Näkemyksemme mukaan KMO:aa on siis tarkistettava kokonaisuuden osalta siten, että vuodesta 2003 lähtien vähennetään myös puuntuotantoon osoitettavia valtion tukia.

Huomattakoon, että Ruotsi on jo tehnyt METSO-toimikunnan tehtävää vastaavan, maan eteläosiin painottuvan lisäsuojelupäätöksen. Lakisääteisesti siellä suojellaan noin 400 000 hehtaaria ja vapaaehtoisesti (muun muassa FSC-sertifioinnilla) noin 500 000 hehtaaria.

Suojeluohjelman aikataulu ja resurssit

Luonnonsuojelulain mukaisen suojeluohjelman valmistelun laatuvaatimukset ovat korkeat. Jotta luonnonsuojeluohjelma voidaan käsitellä valtioneuvostossa vuonna 2007, selvitykset on aloitettava viipymättä. Ympäristöhallinnolle tulee osoittaa tähän työhön tarvittavat voimavarat jo vuoden 2003 budjettiin.

Suojeluohjelman rahoittamiseksi tarvitaan nykyisen Luonnonsuojelun rahoitusohjelman (1996 - 2007) jatkamista toisella samanlaisella ohjelmalla (2008 - 2017). Ympäristöhallinnolle on annettava valtuudet sitoa näitä varoja jo vuodesta 2005 alkaen, kun nykyisen rahoitusohjelman sitomisvaltuudet loppuvat.

Uhattujen arvokohteiden säilyminen turvattava ennen vuotta 2007

Suojeluohjelman valmistelun aikana löytyvien suojelun arvoisten kohteiden säilyminen tulee varmistaa kaikkien omistajaryhmien mailla jo vuosina 2003-2007. Eräs näitä kohteita välittömästi uhkaava tekijä on metsäverotuksen muutos vuonna 2005. Yksityismaiden arvokohteiden hankkimiseksi luonnonsuojelun hankintamäärärahoja tulee lisätä jo vuosiksi 2003 - 04. Valtion metsien osalta luonnonsuojelullisesti arvokkaat metsät tulee säilyttää odottamaan vuonna 2003 käynnistyvää selvitystyötä.

Talousmetsien luonnonhoidon säädösmuutokset

Talousmetsien luonnonhoitoa koskevan lainsäädännön kehittämiseksi on valtioneuvoston asetettava laajapohjainen asiantuntijatyöryhmä vuonna 2003. Sen tulee arvioida mm. nykyisen metsälainsäädännön keskinäiset ristiriitaisuudet, sen riittävyys ja toimivuus sekä laatia ehdotus metsälainsäädännön muuttamiseksi siten, että se turvaa talousmetsien monimuotoisuuden säilymisen nykyistä huomattavasti laaja-alaisemmin ja sitovammin. Työryhmän toimeksiannon ja sen laatiman ehdotuksen tulee kattaa metsälaki, kestävä metsätalouden rahoituslaki, metsän hyönteis- ja sienituholaki sekä luonnonsuojelulaki (erityisesti sen 29§). Nykyinen lainsäädäntö ei esimerkiksi pysty turvaamaan monimuotoisuudelle tärkeän lahopuun säilymistä edes metsälain

erityisen tärkeissä elinympäristöissä lainsäädännön ristiriitaisuuksista johtuen. Tämän valtioneuvoston asettaman työryhmän tulee valmistella myös toimikunnan mietinnössä mainittu ennakkopäätös menettely metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen rajauksesta. Tällaisten merkittävien lainsäädäntöä koskevien asioiden valmistelu ministeriön sisäisenä virkатыönä ilman laajapohjaista ja avointa valmistelua julkisuuslain hengessä ei enää 2000-luvulla ole soveliaista.

Metsiensuojelun positiiviset sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset

Toimikunnan mietintö ei huomioi riittävästi metsiensuojelun positiivisia kansantaloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia, vaikka suojelualueiden merkitys erityisesti Ruuhka-Suomen virkistysalueina on kasvussa. Luontomatkailun työllistävä vaikutus vuonna 2000 oli 35 000 henkilötyövuotta ja 2010 sen arvioidaan olevan 64 000. Sen sijaan metsäsektorin työvoima on ollut pitkään laskussa huolimatta tuotannon ja hakkuumäärien voimakkaasta kasvusta. Metsäsektorin työllisyys väheni 1970-2000 206 000:sta 95 000 henkilötyövuoteen ja sen arvioidaan laskevan 80 000 henkilötyövuoteen 2010 mennessä. Investoinnit muun muassa uusiin metsäisiin kansallispuistoihin Etelä-Suomessa olisivat kansantaloudellisesti kannattavia. Virkistyskäyttöä tukeva metsiensuojelu olisi myös järkevää, työllisyyttä tukevaa alue- ja maaseutupolitiikkaa.

Helsingissä, 27. kesäkuuta 2002

Sini Harkki